

Đấu tranh đòi cải thiện đời sống cho công nhân trên báo chí cách mạng Bắc kỳ giai đoạn 1936-1939

Trần Thị Thanh Huyền^(*)

Tóm tắt: Thời kỳ 1936-1939, ở Bắc kỳ, báo chí cách mạng phát triển mạnh mẽ và công khai, đây chính là điều kiện để tiếng nói của quần chúng được phản ánh đầy đủ, chân thực. Quán triệt chỉ đạo của Đảng và căn cứ vào tình hình cụ thể của phong trào công nhân, một mặt báo chí cách mạng Bắc kỳ tích cực tuyên truyền cho công nhân hiểu về những điểm cơ bản của Luật Lao động, mặt khác luôn bám sát phản ánh và đồng hành với phong trào đấu tranh đòi cải thiện đời sống cho công nhân trên khắp cả nước. Sự tham gia tích cực của của báo chí cách mạng Bắc kỳ làm cho cuộc đấu tranh cải thiện đời sống của công nhân trong giai đoạn này thu được nhiều kết quả. Qua việc tìm hiểu những bài viết liên quan đến đấu tranh đòi cải thiện đời sống cho công nhân trên báo chí cách mạng Bắc kỳ giai đoạn 1936-1939¹, bài viết làm rõ vai trò, sức mạnh của báo chí cách mạng trong cuộc đấu tranh đòi quyền lợi cơ bản cho nhân dân.

Từ khóa: Báo chí cách mạng Bắc kỳ, Phong trào đấu tranh, 1936-1939

Abstract: In the period of 1936-1939, in Tonkin, revolutionary press developed strongly and openly which, as a consequence, facilitated a full and truthful reflection of the voice of the masses. Following the Party's directions and based on the specific situation of the workers movement, Tonkin's revolutionary press actively carried on propaganda to workers on the basic points of the Labor Law and provided a close look into their movement for a better life across the country. The active participation of Tonkin's revolutionary press brought about various achievements to the struggle. Based on an analysis on articles related to the struggle on Tonkin's revolutionary newspapers during the period of 1936-1939, the article uncovers the role and power of revolutionary press in the struggle for basic rights of the people.

Key words: Tonkin's Revolutionary Press, Workers Movement, 1936-1939

^(*) ThS., Viện sử học, Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam; Email: tranhuyen.vsh@gmail.com

¹ Số hiệu bài viết được tác giả tổng hợp từ các báo như: *Ban dân, Tin tức, Đời nay, Hà Thành thời báo, Thế giới, Tân xã hội, Ngày mới* tại Bảo tàng Lịch sử Quốc gia.

Mở đầu

Đấu tranh đòi cải thiện đời sống cho công nhân ở Việt Nam xuất hiện từ khi có những bóc lột tư bản. Cuộc đấu tranh này diễn ra liên tục ở khắp nơi với các hình thức khác nhau. Đến giai đoạn 1936-1939, khi Mặt trận Nhân dân Pháp ra đời (tháng 5/1936), nhiều đạo luật mang tính “nhân đạo”, “xã hội” trong chính sách cai trị thuộc địa đã được ban bố, cuộc đấu tranh này đã phát triển mạnh mẽ trên cả nước. Báo chí cách mạng Bắc kỳ đã tham gia trực tiếp vào phong trào đấu tranh, yêu cầu nhà cầm quyền giải quyết đòi hỏi của công nhân và vận động quần chúng nơi khác ủng hộ. Nhờ sự tham gia tích cực của báo chí cách mạng nói chung và báo chí cách mạng ở Bắc kỳ nói riêng, phong trào này đã đạt được nhiều kết quả.

I. Những yếu tố tác động đến phong trào đấu tranh đòi cải thiện đời sống cho công nhân trên báo chí cách mạng Bắc kỳ

Phong trào đấu tranh đòi cải thiện đời sống của công nhân trên báo chí cách mạng Bắc kỳ giai đoạn 1936-1939 chịu ảnh hưởng của nhiều yếu tố, trong đó có thể kể đến những nhân tố cơ bản như:

- *Sự phát triển của báo chí cách mạng Bắc kỳ giai đoạn 1936-1939*

Từ năm 1936, khi điều kiện khách quan và chủ quan có nhiều thuận lợi cho phong trào dân sinh dân chủ thì tự do báo chí trở thành một phong trào sôi động chưa từng có và đây là lần đầu tiên tiếng nói của những người lao động được công khai trên các diễn đàn báo chí. Kết quả là sự gia tăng về số lượng các báo cả công khai và bí mật, cả hợp pháp và không hợp pháp. Trong đó, báo chí cách mạng ở Bắc kỳ phát triển mạnh, tiêu biểu phải kể đến các tờ báo như: *Hồn trẻ tập mới*, *Le Travail*, *Rassemblement* (Tập hợp), *En avant*, *Tân*

xã hội, *Tiếng trẻ*, *Tiểu thuyết thứ năm*, *Hà Thành thời báo*, *Bạn dân*, *Thời thế*, *Tin tức*, *Ngày mới*, *Thế giới*, *Đời nay*, *Notre Voix*, *Người mới*. Ngoài ra, ở Bắc kỳ còn có tờ *Khỏe* vốn hoạt động theo hướng khác, tuy nhiên khi được những người cộng sản vận động chuyển hướng sang phục vụ cách mạng lại bị thực dân Pháp cấm xuất bản trước khi ra số đầu tiên (Xem thêm: Trần Thị Thanh Huyền, 2019).

Sự phát triển nhanh chóng về số lượng các báo cách mạng ở Bắc kỳ chính là cơ sở quan trọng để truyền tải những ý kiến, nguyện vọng của công nhân. Bên cạnh đó, lực lượng những người làm báo cũng tăng lên về số lượng và chất lượng. Thời kỳ 1936-1939, những nhà báo cách mạng thế hệ thứ hai - thế hệ Mặt trận Dân chủ Đông Dương, là những nhà hoạt động chính trị, coi báo chí là một giải pháp, một phương thức hoạt động, một vũ khí đấu tranh. Ở Bắc kỳ, giai đoạn này có thể kể đến một số cây bút tiêu biểu như: Trường Chinh, Trần Huy Liệu, Võ Nguyên Giáp, Trần Đình Long, Khuất Duy Tiến, Hoàng Quốc Việt, Đặng Châu Tuệ... Ngoài ra, báo cách mạng Bắc kỳ còn có một lớp thanh niên mới được giác ngộ cách mạng, tham gia phong trào hăng hái, sôi nổi, có khả năng trở thành những nhà báo, đã được tập hợp lại, được tăng cường cho đội ngũ nhà báo cách mạng ngày một đông đảo như: Trần Minh Tước, Đào Duy Kỳ, Như Phong, Học Phi... (Nguyễn Thành, 1984: 191).

- *Đời sống của giai cấp công nhân giai đoạn 1936-1939*

Trong giai đoạn này, đời sống công nhân gặp nhiều khó khăn, chịu nhiều áp bức cũng chính là nhân tố dẫn tới sự phát triển mạnh của cuộc đấu tranh đòi cải thiện đời sống cho công nhân trên báo chí cách mạng Bắc kỳ.

Sau một thời gian phục hồi, đến năm 1937, nền kinh tế trong thế giới tư bản lại rơi vào khủng hoảng, kinh tế Đông Dương cũng vì thế bị ảnh hưởng và khủng hoảng trở lại. Từ năm 1938, cuộc khủng hoảng kinh tế mới cũng đồng thời là thời kỳ đế quốc Pháp chuẩn bị chiến tranh đã tác động trực tiếp đến đời sống của giai cấp công nhân. Theo đó, công nhân bị sa thải, thất nghiệp ngày càng phổ biến. "Ngày 14/6/1937, tại Sài Gòn, độ 2.000 người thất nghiệp vừa đàn ông, đàn bà và con nít, kéo nhau đến tòa đốc lý xin việc, xin gạo. Những người thất nghiệp đã bị cảnh sát xua đuổi và không được giải quyết gì" (*Ban dân*, số 9, ngày 24/6/1937).

Mặc dù thực dân Pháp đã đưa ra những quy định về số giờ làm nhưng không thực hiện hoặc chủ các nhà máy đã tìm mọi cách trì hoãn hoặc thay đổi cách tính tiền công để không ảnh hưởng đến lợi nhuận của họ, đó là trả theo giờ. Điều này có nghĩa là giảm giờ làm kéo theo lương của công nhân cũng giảm. Theo báo cáo của Đảng Cộng sản Đông Dương về đời sống công nhân, tiền lương có khác nhau theo từng vùng, từng đối tượng nhưng về cơ bản tất cả các nơi đều thấp.

Số liệu bảng 1 cho thấy, thời kỳ 1936-1939, lương công nhân trên cả nước dù có tăng nhẹ nhưng hầu hết đều thấp hơn lương

công nhân năm 1931. Mặc dù vậy giá cả sinh hoạt lại tăng mạnh, cao hơn so với thời kỳ trước, do đó đời sống của công nhân cũng ngày càng khó khăn. Theo số liệu của Đảng Cộng sản Đông Dương, ở Bắc kỳ, giá sinh hoạt tháng 6/1939 tăng 40% so với tháng 9/1938 và so với năm 1914 tăng 117%; trong khi đó, tiền lương chỉ tăng từ 10 đến 12%, vì vậy một lần sống bãi công đã nổ ra (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2002: 488).

- Chủ trương của Đảng Cộng sản Đông Dương trong việc đấu tranh đòi cải thiện đời sống cho công nhân

Trước những thay đổi của tình hình trong và ngoài nước, Đảng đã chủ trương đẩy mạnh phong trào đấu tranh đòi những yêu cầu bức thiết, mục tiêu trước mắt của các tầng lớp nhân dân, trong đó có công nhân. Nghị quyết của toàn thể hội nghị Ban Trung ương Đảng Cộng sản Đông Dương (khóa I) đã xác định: Đảng ta là đảng cách mạng triệt để thì lẽ tất nhiên là ta muốn cho dân chúng được cải thiện sinh hoạt về hết các phương diện, tuy nhiên chúng ta nên tùy thời, tùy hoàn cảnh mà ra những khẩu hiệu hợp với quyền lợi cần kíp và có thể thực hiện được, đòi những yêu cầu thấp ấy rồi đưa quần chúng đòi những yêu cầu cao hơn, như thế thì sẽ ảnh hưởng trong các lớp dân chúng và tránh được những thất bại to tát. Đảng ta phải biết liên lạc các khẩu hiệu

Bảng 1: Tiền lương công nhật của công nhân các xứ trong những năm 1936-1939

Đơn vị: đồng

Năm	Lương đàn ông		Lương đàn bà	
	Bắc kỳ và Trung kỳ	Sài Gòn-Chợ Lớn	Bắc kỳ và Trung kỳ	Sài Gòn-Chợ Lớn
1931	0,38	0,71	0,22	0,45
1936	0,25	0,53	0,17	0,39
1937	0,29	0,61	0,19	0,42
1938	0,32	0,63	0,20	0,42
1939	0,36	0,75	0,25	0,41

kinh tế lật vạt với các khẩu hiệu chung... (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2002: 294).

Năm 1938, trong Nghị quyết của toàn thể hội nghị Ban Trung ương Đảng Cộng sản Đông Dương, Đảng tiếp tục chỉ đạo về công tác lãnh đạo công nhân đấu tranh: Luật Lao động nhiều nơi chưa thi hành, Luật thi hành chưa đúng, đồng thời bọn chủ tìm mọi cách dối làm thàng ra làm ngày hoặc làm khoán, để việc thi hành Luật không đem lại lợi ích gì cho quần chúng. Vì vậy, các đảng bộ phải kế tiếp lãnh đạo cho các đảng phái đòi thi hành Luật Lao động, chống mưu mô phá hoại của bọn chủ. Trong cuộc xung đột của thợ thuyền đối với chủ nhỏ, công nhân nên liên hiệp họ để chống lại bọn đại tư bản... không nên để ra khẩu hiệu quá cao khiến họ không thể giải quyết được, rốt cục phải chịu đóng cửa mà phá sản; điều nhượng nhặn chính đảng ấy tuyệt nhiên không có gì kêu là giai cấp thỏa hiệp mà trái lại là cần thiết để thành lập và củng cố khối đồng minh thợ thuyền và tiểu chủ với tiểu tư bản nhỏ... (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2002: 354).

2. Đấu tranh đòi cải thiện đời sống cho công nhân trên báo chí cách mạng Bắc kỳ giai đoạn 1936-1939

Thấm nhuần tư tưởng chỉ đạo của Đảng, các báo cách mạng ở Bắc kỳ thời kỳ 1936-1939 thường xuyên đăng những bài viết phản ánh về việc thực thi Luật Lao động trong cả nước và đấu tranh đòi thực dân Pháp thi hành những quyền tự do, dân chủ, thực thi luật này. Để giúp công nhân hiểu rõ bản chất của Luật Lao động, báo *Đời nay* (số 1, ngày 01/12/1938) đăng bài "Tại sao lại có Luật Lao động" để giải thích về sự xuất hiện của các đạo luật về lao động ở Đông Dương. Báo *Ban dân* liên tục đăng các bài viết giải thích về Luật Xã hội và những quy định chung về Luật Lao

động, như: "Thi hành luật xã hội" (số 13, ngày 29/7/1937); "Quy luật chung về Luật Lao động" (số 15, ngày 12/8/1937 và số 16, ngày 19/8/1937); "Thi hành luật lương tối thiểu" (số 23, ngày 20/10/1937). Bên cạnh đó, trong mục *Đời sống dân chúng*, báo *Tin tức* đưa tin về Luật Lao động tại Trung Kỳ, trong đó nêu rõ "ở Trung Kỳ, Luật Lao động dường như không được tôn trọng lắm. Ngay tại Huế, các hiệu buôn vẫn chưa đóng cửa ngày chủ nhật..." (số 9, ngày 04-11/6/1938).

Cùng với việc kêu gọi tư sản Pháp thi hành Luật Lao động, các báo cách mạng Bắc kỳ còn kêu gọi công nhân ở những nơi chưa được thực hiện Luật Lao động đấu tranh đòi chủ thực hiện. Trong lời kêu gọi anh em thợ giặt, báo *Ban dân* viết: Từ khi Chính phủ ban hành Luật Lao động đến giờ, vì tình đoàn kết, vì lòng phấn đấu nên các ngành thợ thuyền ở xứ ta cũng được cái quyền lợi về Luật Xã hội. Duy có anh em chúng ta vẫn còn rời rạc, chưa có tinh thần đoàn kết, phải chủ vẫn bóc lột chúng ta một cách tàn nhẫn, không nói lòng cho chúng ta một chút quyền lợi gì về Luật Lao động cả, anh em chúng ta phải tỏ tình đoàn kết... (số 27, ngày 17/11/1937).

Một trong những nội dung quan trọng của các báo cách mạng ở Bắc kỳ là phản ánh phong trào đấu tranh của quần chúng, nhất là công nhân. Hầu hết trên các số báo đều đăng tin phong trào đấu tranh đòi quyền dân sinh dân chủ, cải thiện đời sống của công nhân. Báo *Tin tức* đăng tin "Cuộc biểu tình của anh em thợ Thủy Tinh" (số 9, ngày 04-11/6/1938); Báo *Đời nay* cũng thường xuyên đưa tin về phong trào đấu tranh của công nhân như: "700 phu đình công được thắng lợi", "Biểu tình ở Sài Gòn" (số 1, ngày 01/12/1938). Đấu tranh của công nhân, nông dân là một trong những chuyên

mục trên báo *Đời nay tập mới*, trong đó tin tức của tất cả các cuộc đấu tranh của quần chúng đều được phản ánh một cách đầy đủ nhất. Theo đó, số 8 của báo này (ngày 19/01/1939) đưa hàng loạt tin về phong trào đấu tranh trên khắp cả nước như: “Cuộc bãi thị của 200 bạn hàng”, “115 cu li ở Hội đình công”, “Thợ giặt đình công”, “Hơn 500 nhân công lò gạch đình công”; hoặc số 31 (ngày 20-27/7/1939) cũng đưa nhiều thông tin về phong trào đấu tranh của công nhân như: “Hơn 100 phu sáu kho biểu tình”, “250 ngư phủ đình công xin tăng tiền hoa hồng lên 35%”, “2.000 thợ ở Uông Bí đình công”, “Về cuộc bãi công của anh em thợ máy ở làng Cổ Nhuế”. Trên báo *Bạn dân*, tin tức về các cuộc đấu tranh đòi quyền dân sinh, dân chủ, cải thiện đời sống của công nhân chiếm phần lớn nội dung của báo. Đối với những phong trào đấu tranh lớn, rộng rãi, Báo thường dành cả số để đăng các bài liên quan đến phong trào đó và dư luận ở các nơi ủng hộ như: cuộc bãi thị ở Hà Nội nổ ra ngày 25/5/1937, đến ngày 27/5/1937, Báo ra số đặc biệt đề cập về cuộc đấu tranh này. Khi phong trào công nhân Trường Thi và hóa xa Sài Gòn bùng nổ, báo *Bạn dân* đã đồng hành với phong trào liên tiếp qua các số, từ số 12 ngày 22/7/1937 đến số 14 ngày 05/8/1937 với phần lớn nội dung xoay quanh công nhân hóa xa.

Không chỉ đưa tin phản ánh, báo chí cách mạng Bắc kỳ còn tham gia đấu tranh cùng công nhân và trở thành nhân tố đưa đến thắng lợi của các cuộc đấu tranh. Các báo luôn bám sát các phong trào đấu tranh của công nhân để phản ánh một cách nhanh chóng, kịp thời. Cùng với việc phản ánh, các báo đồng loạt lên tiếng phản đối, yêu cầu những người cầm quyền phải giải quyết nhu cầu chính đáng của công nhân. Khi phong trào phát triển lên cao, thực dân

Pháp tìm cách trì hoãn hoặc khủng bố, do đó các báo cách mạng đã kêu gọi nhân dân khắp nơi, đặc biệt là công nhân đứng lên ủng hộ cuộc đấu tranh. Chính nhờ sự tham gia nhiệt tình của các báo cách mạng mà nhiều phong trào đấu tranh của công nhân đã phát triển hơn về chất.

Tiêu biểu là phong trào công nhân nhà máy Trường Thi và Sờ Hòa xa Sài Gòn diễn ra vào tháng 7/1937 trên tuyến đường Hà Nội-Sài Gòn, thuộc Sờ Hòa xa Đông Dương - một công ty tư bản độc quyền nhà nước. Với sự tham gia, vận động của các báo cách mạng Bắc kỳ, cuộc đấu tranh đã lôi kéo được 1/2 tổng số công nhân viên Sờ Hòa xa (lúc đó số lượng nhân viên Sờ Hòa xa gồm khoảng trên 8.000 người) kéo dài trên 5 tuần lễ, diễn ra trên địa bàn từ Vinh đến Sài Gòn - Mỹ Tho (Cao Văn Biên, 1979: 230). Cuộc đấu tranh đã thu hút được sự ủng hộ rộng rãi của các tầng lớp lao động không chỉ ở Việt Nam mà còn cả lao động Pháp và gây nên phong trào phản đối mạnh mẽ nhà cầm quyền Đông Dương lúc đó. Đây là một trong những cuộc bãi công lớn nhất về quy mô, gay go, gian khổ và lâu nhất trong lịch sử phong trào công nhân nước ta.

Báo cách mạng Bắc kỳ thường xuyên đưa tin về diễn biến cuộc đấu tranh. Ngày 24/8/1937, Báo *Bạn dân* đăng bài viết về nguyên nhân cuộc khởi nghĩa như: giá cả sinh hoạt đắt đỏ đối với số lượng khốn khổ của chúng tôi không đủ nuôi sống gia đình chúng tôi; Sờ chia nhiều đẳng cấp mới sinh ra nhiều điều bất công; Chính phủ hứa tháng 7 ban bố Luật Nghiệp đoàn mà chẳng thấy hình dạng gì cả. Vì những lẽ đó, chúng tôi phải mạnh dạn nắm tay nhau quyết liệt đấu tranh (Cao Văn Biên, 1979: 231).

Đồng hành với phong trào bãi công của công nhân nhà máy Trường Thi, các báo

cách mạng Bắc kỳ một mặt thường xuyên đăng tin về diễn biến cuộc đấu tranh, mặt khác phát động một phong trào ủng hộ trên khắp cả nước để phong trào không bị dập tắt. Cuộc bãi công đã nhận được sự ủng hộ nhiệt tình, *Hà Thành thời báo* (số 15, ngày 23/7/1937) đã đăng bức thư của công nhân nhà máy Trường Thi và đưa tin về các nơi công nhân có những hành động thiết thực ủng hộ công nhân nhà máy Trường Thi. Hưởng ứng sự kêu gọi của các báo, công nhân đường sắt Nam kỳ và công nhân đoạn đường Đà Nẵng-Phan Rang cũng đấu tranh. Từ cuộc bãi công của công nhân Trường Thi đã phát triển thành cuộc tổng bãi công của công nhân đường sắt từ Vinh đến Sài Gòn.

Trước sức mạnh đoàn kết của công nhân đường sắt, sự tham gia nhiệt tình của báo chí và phong trào ủng hộ của giai cấp công nhân, Toàn quyền Brévic đã buộc phải gặp đại biểu của công nhân, hứa giải quyết 5 trong số 8 yêu cầu đề ra. Tuy nhiên, do thiếu tổ chức chặt chẽ và chỉ đạo thống nhất, nên phong trào cuối cùng đã không thu được nhiều kết quả.

Nhìn lại toàn bộ phong trào đấu tranh của nhân dân, đặc biệt là của công nhân trong thời kỳ 1936-1939, có thể thấy báo chí cách mạng đã trở thành một bộ phận quan trọng của các phong trào. Trong các phong trào bãi công lớn, báo chí không chỉ làm nhiệm vụ truyền tải tin tức, lên án thực dân, tư sản mà còn tích cực vận động ủng hộ những người biểu tình...

Để thôi thúc công nhân các nơi đứng lên đấu tranh, báo chí cách mạng ở Bắc kỳ cũng thường xuyên đăng những tin bài về những nơi công nhân giành được thắng lợi. Chẳng hạn, báo *Tin tức* đăng tin về "Vụ An Thịnh", trong đó nêu "Toàn thể thợ nhà in An Thịnh đình công từ 17/6 với khẩu hiệu:

phải thi hành Luật Lao động, đã đào tui bảy mưu cho chủ tấn công thợ. Kết quả là: 10 giờ ngày 21 juin trước mặt nhân viên tòa thanh tra lao động, chủ đã ký nhận: Thi hành đúng Luật Lao động; Cho hai người thợ bị đuổi vào làm; Thư ký Hoàn không có quyền trực tiếp với người thợ và sai báo điều gì; Sau khi thợ vào làm không được kiểm soát đuổi ai" (Báo *Tin tức*, số 12, ngày 25-29/6/1938).

Báo *Bạn dân* cũng thường xuyên đưa tin về những thắng lợi mà công nhân ở các nơi thu được như: "Hơn 100 phu làm trên núi Ba Vi (Sơn Tây) đình công, kết quả là nhà binh phải chịu theo yêu cầu của phu" (số 27, ngày 17/11/1937); "Anh em thợ may Đoàn Thành-Tạo thắng lợi (Sài Gòn)" (số 12, ngày 22/7/1937); "Thuyền thủ và bồi tàu Cap-padarán đình công thắng lợi" (số 20, ngày 29/9/1937); "Thợ mộc hiệu Phú Mỹ thắng lợi" (số 16, ngày 19/8/1937). Những tin tức như vậy đã tạo động lực lớn cho công nhân trên cả nước tiếp tục đấu tranh đòi các quyền lợi cơ bản cho mình.

3. Một vài nhận xét

Qua việc tìm hiểu về phong trào công nhân trên báo chí cách mạng Bắc kỳ giai đoạn 1936-1939, có thể thấy rằng:

- Đấu tranh đòi cải thiện đời sống cho công nhân là một nội dung quan trọng trên các báo cách mạng Bắc kỳ. Trong cuộc đấu tranh này, báo chí cách mạng đã thể hiện vai trò vô cùng quan trọng trong việc định hướng, vận động và liên kết công nhân ở các nơi. Báo cách mạng ở Bắc kỳ trở thành tiếng nói của công nhân cả nước. Nhờ có sự vận động, đấu tranh của các báo, tư sản Pháp đã thực thi nhiều yêu cầu của công nhân và dè dặt hơn khi tiến hành những biện pháp mạnh tay đối với nhân dân lao động.

- Sự liên kết chặt chẽ giữa công nhân và báo chí cách mạng là một nhân tố làm

cho phong trào công nhân trong giai đoạn này phát triển mạnh về số lượng và chất lượng. Theo Cao Văn Biền, năm 1937 có đến 400 cuộc bãi công, tổng bãi công, nhiều hơn năm 1936 (hơn 300 cuộc bãi công), năm 1938 (tính từ tháng Giêng đến cuối tháng 11) có 135 cuộc bãi công. Năm 1937, phong trào công nhân lên cao nhất và có nhiều cuộc bãi công kéo dài nhất (Cao Văn Biền, 1979: 213). Các cuộc bãi công cũng liên kết rộng rãi hơn, mang tính chính trị rõ ràng. Trong báo cáo gửi Ban chấp hành Quốc tế cộng sản, Đảng Cộng sản Đông Dương tổng kết: so với trước thì các cuộc bãi công năm 1939 có tổ chức và kỷ luật hơn. Các cuộc bãi công ấy đều đưa ra những yêu cầu cụ thể hơn như: đòi tăng lương, ngày làm 8 giờ, bảo hiểm xã hội, công nhận các đại biểu, tự do nghiệp đoàn. Đó là những yêu sách cơ bản. Hầu hết các cuộc bãi công đều được sự ủng hộ tinh thần và vật chất của công nhân các ngành khác, của nông dân và tiểu thương; đôi khi ngay cả tù chính trị cũng đóng góp vào các cuộc lạc quyên ủng hộ. Những người bãi công đã ra lời kêu gọi lao động trong cả nước và nhận được thư tỏ lòng đoàn kết. Mỗi lần thắng lợi, họ lại ra những tuyên bố động viên toàn thể công nhân đoàn kết lại, đồng thời cũng nhận được nhiều điện mừng gửi tới (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2002: 488).

- Nhờ sự tham gia tích cực của các báo cách mạng, phần lớn các cuộc đấu tranh trong thời kỳ này đều giành thắng lợi: trong số 361 cuộc đấu tranh của công nhân nổ ra trong nửa sau năm 1936 thì đã có tới 189 cuộc giành thắng lợi hoàn toàn, nhiều cuộc khác giành thắng lợi bộ phận - chủ chấp nhận một phần yêu sách của họ; trong số hơn 400 cuộc đấu tranh của công nhân nổ ra trong năm 1937 có khoảng trên 50%

giành thắng lợi hoàn toàn (Trần Văn Giàu, 1962: 103).

Kết luận

Việc tuyên truyền, vận động và lãnh đạo phong trào công nhân đấu tranh đòi cải thiện đời sống cho giai cấp mình trong giai đoạn 1936-1939 trên báo chí cách mạng Bắc kỳ đã thu được nhiều thắng lợi. Điều này khẳng định sự lãnh đạo sáng suốt của Đảng Cộng sản Đông Dương và vai trò quan trọng của báo chí trong đời sống xã hội. Đây chính là bài học kinh nghiệm cho báo chí trong thời đại ngày nay để phát huy hết giá trị của mình □

Tài liệu tham khảo

1. Báo *Bạn dân*, số 9 ngày 24/6/1937.
2. Cao Văn Biền (1974), "Tiền lương của công nhân thời kỳ 1936- 1939", Tạp chí *Nghiên cứu lịch sử*, số 156.
3. Cao Văn Biền (1979), *Giai cấp công nhân Việt Nam 1936-1939*, Nxb. Khoa học xã hội, Hà Nội.
4. Đảng Cộng sản Việt Nam (2002), *Văn kiện Đảng toàn tập tập 6 (1936-1939)*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội.
5. Trần Thị Thanh Huyền (2019), "Báo chí cách mạng Bắc kỳ thời kỳ 1936- 1939", Tạp chí *Lịch sử Quân sự*, số 6.
6. Trần Văn Giàu (1962), *Giai cấp công nhân Việt Nam tập 2*, Nxb. Sư học, Hà Nội.
7. Trần Huy Liệu (1957), *Tài liệu tham khảo lịch sử cách mạng cận đại Việt Nam tập 7*, Nxb. Văn - Sử - Địa, Hà Nội.
8. Nguyễn Thành (1984), *Báo chí cách mạng Việt Nam 1925-1945*, Nxb. Khoa học xã hội, Hà Nội.
9. Nguyễn Thành (2005), *Hoạt động báo chí của đại tướng Võ Nguyên Giáp*, Nxb. Lý luận Chính trị, Hà Nội.